

מבנים אלגבריים - תירגול 13

17 בינואר 2016

הגדרה: פולינום $p(x) \in \mathbb{F}[x]$ יקרא פריק אם ניתן להציגו כ

$$p(x) = a(x)b(x)$$

עם פולינומים $a(x), b(x)$ מדרגה קטנה ממש מדרגת $p(x)$.
הגדרה: פולינום $p(x) \in \mathbb{F}[x]$ יקרא אי פריק אם הוא לא פריק. (אנלוגי למספר n : n יקרא פריק אם $n = ab$ עם $1 < a, b < n$ ויקרא אי פריק אם הוא ראשוני). למשל $x^2 + 1 \in \mathbb{R}[x]$

שדות סופיים

טרימנולוגיה: יהיו $a(x), p(x) \in \mathbb{F}[x]$ שני פולינומים. $a(x) \bmod p(x)$ מתייחס לפולינום השארית $r(x)$ בחלוקת הפולינומים

$$a(x) = p(x)q(x) + r(x)$$

בניה: נאמר כי $a(x)$ מתייחס ל $b(x)$ אם הם שווים מודולו $p(x)$. יחס זה הוא יחס שקילות. בתירגול זה נסמן את מחלקת השקילות $\bar{a}$.
משפט: יהא $\mathbb{F}$ שדה סופי. אזי הגודל שלו הוא p^n עבור p ראשוני ו n טבעי.
המשפט הבא מוכיח את הכיוון ההפוך: עבור p ראשוני ו n טבעי קיים שדה עם p^n איברים. משפט (בנית שדות סופיים): יהא $\mathbb{F} = \mathbb{Z}_p$ שדה עם p איברים. $\mathbb{F}[x]$ חוג הפולינומים. $p(x) \in \mathbb{F}$ פולינום אי פריק ממעלה n אזי

$$\mathbb{F}[x]/\langle p(x) \rangle = \{\bar{a} \mid a \in \mathbb{F}[x]\}$$

הוא שדה עם p^n עם חיבור $\bar{a} + \bar{b} = \overline{a+b}$ וכפל $\bar{a} \cdot \bar{b} = \overline{ab}$.
דוגמא: נבנה שדה עם $2^3 = 8$ איברים. נבחר את הפולינום $p(x) = x^3 + x + 1 \in \mathbb{Z}_2[x]$.
איך יודעים שהוא אי פריק? כי אם היה פריק אזי היה לו שורש אבל $p(0) = p(1) = 1 \neq 0$.
לפי המשפט - הקבוצה

$$\mathbb{F}_8 = \{a + bx + cx^2 \mid a, b, c \in \mathbb{Z}_2\}$$

היא שדה ביחס לפעולות חיבור וכפל מודול $p(x)$. שימו לב שבקבוצה מופיעים נציגים של מחלקות השקילות ולא מחלקות השקילות עצמם. לא נקפיד על ההבחנה הזאת. שימו לב כי $x^3 = -x - 1 = x + 1$ דוגמא לפעולות:

1. חיבור/חיסור: יהא $1 + x, 1 + x^2 \in \mathbb{F}_8$ אזי החיבור שלהם הוא $x + x^2$. הנגדי של $1 + x + x^2$ הוא עצמו כי $1 + x + x^2 = 0$

2. כפל הכפל של $1+x$, $1+x^2$ הוא

$$(1+x)(1+x^2) = 1+x+x^2+x^3 = 1+x+x^2+x+1 = x^2 + x^2 \cdot x^2 = x^4 = xx^3 = x(1+x) = x+x^2$$

דוגמא נוספת:

3. הופכי. מה ההופכי של $a(x) = 1+x$? פתרון: כיוון ש $p(x)$ אי פריק אז $\gcd(p(x), a(x)) = 1$. נמצא צירוף לינארי שלהם שיתן 1

$$x^3 + x + 1 = (1+x)(x^2 + x) + 1$$

כלומר $p(x) + (x^2 + x)a(x) = 1$ מודולו $p(x)$ נקבל כי $(x^2 + x)a(x) = 1$ ולכן $a(x)^{-1} = x^2 + x$ אכן מתקיים

$$(x^2 + x)(1+x) = x^2 + x + x^3 + x^2 = x + x^3 = x + 1 + x = 1$$